

SET-4**Series %BAB%/C**प्रश्न-पत्र कोड
Q.P. Code**22**रोल नं.

--	--	--	--	--	--	--	--

Roll No.

परीक्षार्थी प्रश्न-पत्र कोड को उत्तर-पुस्तिका के मुख-पृष्ठ पर अवश्य लिखें ।

Candidates must write the Q.P. Code on the title page of the answer-book.

- कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 11 हैं ।
- प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिए गए प्रश्न-पत्र कोड को परीक्षार्थी उत्तर-पुस्तिका के मुख-पृष्ठ पर लिखें ।
- कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में 10 प्रश्न हैं ।
- कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, उत्तर-पुस्तिका में प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें ।
- इस प्रश्न-पत्र को पढ़ने के लिए 15 मिनट का समय दिया गया है । प्रश्न-पत्र का वितरण पूर्वाह्न में 10.15 बजे किया जाएगा । 10.15 बजे से 10.30 बजे तक छात्र केवल प्रश्न-पत्र को पढ़ेंगे और इस अवधि के दौरान वे उत्तर-पुस्तिका पर कोई उत्तर नहीं लिखेंगे ।
- Please check that this question paper contains 11 printed pages.
- Q.P. Code given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains 10 questions.
- **Please write down the serial number of the question in the answer-book before attempting it.**
- 15 minute time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer-book during this period.

संस्कृतम् (केन्द्रिकम्)**SANSKRIT (Core)**

समय : : होराद्वयम्

निर्धारित समय : 2 घण्टे

Time allowed : 2 hours

पूर्णाङ्कः : 40

अधिकतम अंक : 40

Maximum Marks : 40

सामान्य निर्देशाः

अधः प्रदत्त निर्देशान् सावधानतया पठत तदनुसरत च ।

- (i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे दश प्रश्नाः सन्ति ।
- (ii) अस्मिन् प्रश्नपत्रे विषयवस्तु खण्डत्रयात्मकं वर्तते – अपठितावबोधनम्, रचनात्मक कार्यम्, पठितावबोधनम् च ।
- (iii) प्रथमभागे (अपठितावबोधनम्) प्रश्नस्य विषयवस्तु-दृष्ट्या चत्वारः उपभागाः सन्ति । तेषु यथारुचि स्वेच्छया प्रश्नान् चित्वा यथानिर्देशम् उत्तरत ।
- (iv) द्वितीयभागे (रचनात्मक-कार्यम्) त्रयः प्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति । विषयवस्तु दृष्ट्या यथेच्छं चयनं कृत्वा यथानिर्देशम् सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।
- (v) तृतीयभागे (पठितावबोधनम्) पाठ्यपुस्तकमाधृत्य प्रश्नाः पृष्ठाः सन्ति । अत्र मुख्यरूपेण षट् प्रश्नाः सन्ति । यथानिर्दिष्टं प्रश्नाः, उपप्रश्नाः चयनपूर्वकम् सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

General Instructions :

Read the following instructions carefully and follow :

- (i) This question paper contains 10 questions.
- (ii) This question paper contains **three** sections – Unseen Passage, Writing Skills and Textbook Based Questions.
- (iii) **Section A** (Unseen Passage) – contains **four** parts and attempt all parts of questions with choice based on specific instructions given in the question itself.
- (iv) **Section B** (Writing Skills) – contains **three** questions. Attempt all three questions based on specific instructions given in the question itself.
- (v) **Section C** (Textbook Based Questions) – contains main **six** questions. Attempt all questions as per the instructions given in the question itself.

Section A

वर्णनात्मकाः प्रश्नाः

अपठितावबोधनम्

अपठित-अवबोधन

Unseen Reading Comprehension

10 अङ्काः

1. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत :

निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर प्रदत्त प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए :

Read the following passage and answer the given questions in Sanskrit :

मनुष्यः खलु सामाजिकः प्राणी अस्ति । मनुष्यैः एव समाजस्य निर्माणं जायते । मनुष्याणां सद्व्यवहारेण एव समाजे सुखस्य शान्तेः च स्थापना भवति, सामाजिकं वातावरणं च सौहार्दपूर्णं भवति । अस्माकं वेदेषु उपदिष्टम् अस्ति “संगच्छध्वं संवदध्वं सं वो मनांसि जानताम्” इति ।

अस्य अयम् अभिप्रायः यत् समाजे सर्वे जनाः मिलित्वा चलन्तु, समाजस्य हिताय एकस्वरेण वदन्तु, सर्वे परस्परं सम्मताः भवन्तु, यत् सर्वत्र प्रेमपूर्णः व्यवहारः भवेत् । यजुर्वेदे उक्तमस्ति — “मित्रस्य चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षे” । अर्थात् अहं सर्वान् जनान् मैत्रीभावेन पश्येयम् इति । येषां जीवने परोपकारादयो गुणाः विलसन्ति, तेषामेव मानवीयमूल्यानां प्रभावेण समाजे एकतात्मकता वर्धते । अतः अस्माकं जीवनस्य उद्देश्यम् आदर्शसमाजस्य निर्माणं भवेत् ।

प्रश्नाः

(अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल चार प्रश्न)

Answer in one word. (Only four questions)

$$4 \times \frac{1}{2} = 2$$

- (i) मनुष्यः कीदृशः प्राणी अस्ति ?
- (ii) मनुष्याणां केन एव समाजे सुखस्य शान्तेः च स्थापना भवति ?
- (iii) अहं सर्वान् जनान् केन भावेन पश्येयम् ?
- (iv) कस्मिन् वेदे कथितम् — “मित्रस्य चक्षुषा सर्वाणि मित्राणि समीक्षे” ।
- (v) सर्वत्र कीदृशः व्यवहारः भवेत् ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)

पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)

Answer in a complete sentence. (Only two questions)

$$2 \times 2 = 4$$

- (i) मानवीय मूल्यानां प्रभावेण किं वर्धते ?
- (ii) अस्माकं वेदेषु किम् उपदिष्टम् ?
- (iii) अस्माकं जीवनस्य उद्देश्यं किं भवेत् ?

(इ) अस्य अनुच्छेदस्य समुचितं शीर्षकं लिखत ।

इस अनुच्छेद का समुचित शीर्षक लिखिए ।

Write a suitable title for this passage.

$$1 \times 1 = 1$$

(ई) यथानिर्देशम् उत्तरत । (केवलं प्रश्नत्रयम्)

निर्देशानुसार उत्तर दीजिए । (केवल तीन प्रश्न)

Answer as directed. (Only three questions)

$$3 \times 1 = 3$$

- (i) ‘सामाजिकः प्राणी’ अत्र विशेषणपदं किम् ?
- (ii) ‘चलन्तु’ इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किं प्रयुक्तम् ?
- (iii) ‘नेत्रेण’ इति पदस्य पर्यायपदं अत्र किं प्रयुक्तम् ?
- (iv) ‘दोषाः’ इति पदस्य विपरीतपदं किं प्रयुक्तम् ?

Section B
रचनात्मककार्यम्
रचनात्मक-कार्य
Writing Skills

2. भवती श्रुतिः । भवत्याः सखी सुचित्रा जलप्रवाहे निमज्जन्तम् एकं बालम् अरक्षत् । तां प्रशंसितुं लिखिते पत्रे मञ्जूषायाः पदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पत्रं पुनः लिखतु ।
आप श्रुति हैं । आपकी सखी सुचित्रा ने जलप्रवाह में डूबते हुए एक बालक की रक्षा की । उसकी प्रशंसा करने हेतु लिखे गए पत्र में मञ्जूषा से रिक्त स्थानों की पूर्ति कर पत्र को पुनः लिखिए ।

You are Shrutiti. Your friend Suchitra saved a child, drowning in flood. In a letter written to do her praise, fill in the blanks from the words given in the box and rewrite the same.

$$10 \times \frac{1}{2} = 5$$

शारदा छात्रावासः

(i) _____

दिनाङ्कः _____

प्रिय सखि ! (ii) _____

सप्रेम नमः ।

अहं बहुकालाद् जानामि यद् भवती बाल्यकालदेव विद्यालये (iii) _____
सन्तरणस्य अभ्यासम् अकरोत् (iv) _____ च प्रथमं स्थानं लब्धवती । परमहं यदा
अत्र (v) _____ अपठम् यद् भवती स्वग्रामे जलप्रवाहे (vi) _____
एकं बालं जलाद् बहिः निष्कास्य तस्य प्राणान् अरक्षत्, तदाहं न केवलं प्रसन्ना जाता
अपि तु स्व सखिभिः सह भवत्याः ईदृशस्य साहसपूर्णकार्यस्य चर्चा प्रशंसां च
कृतवती । एतदर्थं तु निश्चितरूपेण भवती भूरि भूरि (vii) _____ । भवती जीवने
सदैव एतादृशानि कार्याणि (viii) _____ शतं जीवतु । स्व माता-पितरौ प्रति
मे (ix) _____ निवेदयतु ।

भवत्याः सखी

(x) _____

मञ्जूषा

प्रणामान्, सुचित्रे !, समाचारपत्रे, उदयपुरतः, श्रुतिः, तरणताले, कुर्वन्ती,
तरण-प्रतियोगितायाम्, साधुवादार्हा, निमज्जन्तम् ।

3. (क) मञ्जूषाप्रदत्तशब्दानां सहायतया अधोलिखितायां लघुकथायां रिक्तस्थानानि पूरयित्वा कथां पुनः लिखत :
मञ्जूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से नीचे लिखी लघुकथा में रिक्त स्थान भरकर कथा को पुनः लिखिए :

Complete the blanks of the following short story, with the help of the words given in the box below and rewrite the same : $10 \times \frac{1}{2} = 5$

एकदा पाटलिपुत्रे (i) _____ कुर्वतो भगवतो (ii) _____ पार्श्वे एका वृद्धा (iii) _____ समागता । (iv) _____ पुत्रः सर्पदंशकारणात् (v) _____ जातः । सा स्वपुत्रं पुनः (vi) _____ भगवन्तं बुद्धं सकरुणं प्रार्थितवती । बुद्धस्तस्यै शाश्वतं (vii) _____ उपदिशन् अकथयत् । मातः ! इह संसारे प्रत्येकं (viii) _____ प्राणिनः मृत्युः (ix) _____ एव । अत एव अयं लोकः (x) _____ कथ्यते । अत्र कोऽपि अमरः न भवति । इदमेव विधातुः विधानम् अस्ति ।

मञ्जूषा

मर्त्यलोकः, धर्मप्रचारं, बुद्धस्य, सत्यम्, जातस्य, तस्याः, उज्जीवयितुम्, निश्चितः, मृतः, महिला ।

अथवा (OR)

- (ख) अधोलिखित-संवादे रिक्तस्थानानि पूरयत :

निम्नलिखित संवाद में रिक्त स्थान भरिए :

Fill in the blanks in the conversation :

5×1=5

अध्यापकः — कुश ! त्वं वद, कश्मीरप्रदेशः भारतस्य कस्यां दिशि वर्तते ?

शिष्यः — (i) _____ ।

अध्यापकः — सुष्ठुः उक्तम् उत्तरदिशि । वद, तत्र कः पर्वतः विद्यते ?

शिष्यः — (ii) _____ ।

अध्यापकः — तत्र हिमालयपर्वते पुरा आश्रमेषु के अवसन् ?

शिष्यः — (iii) _____ ।

अध्यापकः — ते ऋषयः मुनयः वा ज्ञानविज्ञानस्य शिक्षां केभ्यः अयच्छन् ?

शिष्यः — (iv) _____ ।

अध्यापकः — किं ते शिष्याः तत्रैव उषित्वा अध्ययनं कुर्वन्ति स्म ?

शिष्यः — (v) _____ ।

अध्यापकः — आम्, ते शिष्याः आयुषः पञ्चविंशतिः पर्यन्तम् तत्रैव उषित्वा भिन्नभिन्न-विषयाणाम् अध्ययनं कुर्वन्ति स्म ।

4. (क) 'वसन्तर्तुः' इति विषये मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दसहायतया अथवा स्वतन्त्ररूपेण पञ्चवाक्येषु एकम् अनुच्छेदं लिखत ।

'वसन्तर्तुः' इस विषय पर मंजूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से अथवा स्वतन्त्र रूप से पाँच वाक्यों में एक अनुच्छेद लिखिए ।

On which subject of 'वसन्तर्तुः', write a paragraph in five sentences with the help of given words in the box below or independently. 5×1=5

मञ्जूषा

ऋतुराजः, पुष्पाणि, पत्राणि, प्रकृतिः, विकसन्ति, मनोरमा, कोकिलः,
सुमधुरं, जनाः, आनन्दम्, हरीतिमा, नवीनानि, होलिकापर्व,
अनुभवन्ति, आम्रमञ्जरी ।

अथवा (OR)

(ख) निम्नलिखितवाक्येषु केषाञ्चन पञ्चवाक्यानां संस्कृतेन अनुवादं कुरुत :
निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं पाँच वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए :
Translate any **five** sentences from the following sentences to
Sanskrit : 5×1=5

- (i) जया पुस्तक पढ़ती है ।
Jaya reads a book.
- (ii) मैं कल गाँव जाऊँगा ।
I will go to the village tomorrow.
- (iii) दशरथ अयोध्या के राजा थे ।
Dasrath was the king of Ayodhya.
- (iv) सोहन अपने मित्र के साथ विद्यालय जाता है ।
Sohan goes to school with his friend.
- (v) काशी विश्व में प्रसिद्ध तीर्थस्थान है ।
Kashee is a famous pilgrimage place in the world.
- (vi) श्रीकृष्ण का जन्म मथुरा नगरी में हुआ था ।
Shrikrishna was born in Mathura.
- (vii) सूरज पूर्व दिशा में उदित होता है ।
The sun rises in the east.

Section C

पठितावबोधनम्

पठित-अवबोधन

Reading Comprehension

5. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत :

निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर उस पर आधारित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए :

Read the following passage and answer the questions based on it in
Sanskrit :

वत्सराजस्य इदं वचनमाकर्ण्य कुपितो राजा प्राह — त्वं मम सेवकोऽसि, मया यत्कथ्यते त्वया तद् विधेयम् । पुनः वत्सराजः राजाज्ञा पालनीया एवेति मत्वा तूष्णीं बभूव । अनन्तरम् अनिच्छन्नपि वत्सराजः भोजं रथे निवेश्य रात्रौ वनं नीतवान् । तत्र आत्मनो वधयोजनां ज्ञात्वा भोजः किमपि वत्सराजं कथितवान् । तद्वचनैः वैराग्यमापन्नो वत्सराजः तं न हतवान्, अपितु गृहमागत्य भोजं गृहाभ्यन्तरे भूमौ निक्षिप्य ररक्ष । पुनः कृत्रिमरूपेण भोजस्य मस्तकं कारयित्वा राजभवनं गत्वा वत्सराजो राजानं प्राह — श्रीमता यथादिष्टं तत्साधितम् इति ।

प्रश्नाः

- (अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)
Answer in one word. (Only two questions)

$$2 \times \frac{1}{2} = 1$$

- (i) वत्सराजेन का पालनीया एव ?
(ii) वत्सराजः भोजं रथे निवेश्य रात्रौ कुत्र नीतवान् ?
(iii) कस्य वचनमाकर्ण्य कुपितो राजा प्राह ?

- (आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नैकम्)
पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल एक प्रश्न)
Answer in a complete sentence. (Only one question)

$$1 \times 2 = 2$$

- (i) वत्सराजः भोजं कथं ररक्ष ?
(ii) कुपितः राजा वत्सराजं किं प्राह ?

6. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत :

निम्नलिखित पद्यांश को पढ़कर उस पर आधारित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए :

Read the following part of a poem and answer the questions based on it in Sanskrit :

3

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च, जना न विदुरासुराः ।
न शौचं नापि चाऽऽचारो, न सत्यं तेषु विद्यते ॥

प्रश्नाः

- (अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)
Answer in one word. (Only two questions)

$$2 \times \frac{1}{2} = 1$$

- (i) श्लोकेऽस्मिन् कीदृशाः जनाः उक्ताः ?
(ii) सत्यं केषु न विद्यते ?
(iii) श्लोकेऽस्मिन् बाह्याभ्यन्तरशुद्धि-विषयकः गुणः कः कथितः ?

- (आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नैकम्)
पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल एक प्रश्न)

Answer in a complete sentence. (Only one question)

1×2=2

- (i) आसुराः जनाः किं किं न विदुः ?
(ii) आसुरजनेषु किं किं न विद्यते ?

7. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत :

निम्नलिखित नाट्यांश को पढ़कर उस पर आधारित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए :

Read the following part of a drama and answer the questions based on it in Sanskrit :

3

मदालसा — कुण्डले ! दुर्लभो जनः ईदृशः यः गृहस्थप्रयोगशालायां स्वपत्न्यै स्वतन्त्रतां दद्यात् ।

ऋतध्वजः — (स्वगतम्) अवसरोऽयम् आत्मानम् प्रकाशयितुम् । (प्रकाशम्) उपस्थितोऽहं शत्रुजितः पुत्रः ऋतध्वजः आज्ञा चेत् अहमपि अस्यां परिचर्चायां सम्मिलितो भवेयम् ।

कुण्डला — स्वागतम् अतिथये । अपि श्रुताः भवद्भिः मम सखीविचाराः ?

ऋतध्वजः — आम् ! अत एव प्रष्टुमुत्सहे किं गन्धर्वराजविश्वावसु-महाभागाः अपि स्वपत्नीं युधिष्ठिरः इव हारितवन्तः हरिश्चन्द्र इव विक्रीतवन्तः ?

कुण्डला — मदालसे ! तूष्णीं किमर्थं तिष्ठसि ? देहि प्रत्युत्तरम् ।

ऋतध्वजः — एकस्य अपराधेन सर्वा जातिः दण्ड्या इति विचित्रो न्यायः तव सख्याः ।

प्रश्नाः

- (अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)

Answer in one word. (Only two questions)

$2 \times \frac{1}{2} = 1$

- (i) यः स्वपत्न्यै स्वतन्त्रतां दद्यात् — सः जनः कीदृशः भवति ?
(ii) कुण्डला कस्मै स्वागतम् इति कथयति ?
(iii) एकस्य अपराधेन का दण्ड्या भवति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नैकम्)

पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल एक प्रश्न)

Answer in a complete sentence. (Only one question)

1×2=2

(i) राजकुमारः ऋतध्वजः कस्य पुत्रः आसीत् ?

(ii) ऋतध्वजः मदालसां प्रति किं प्रष्टुम् उत्सहते ?

8. (क) अधोलिखितस्य पद्यस्य भावार्थं मञ्जूषाप्रदत्तपदैः पूरयित्वा पुनः लिखत :

निम्नलिखित पद्य का भावार्थं मञ्जूषा में दिए गए शब्दों से भरकर पुनः लिखिए :

Complete the central idea of the given verse with the words given

in the box below and rewrite the same :

$4 \times \frac{1}{2} = 2$

स्वायत्तमेकान्तगुणं विधात्रा,

विनिर्मितं छादनमज्ञतायाः ।

विशेषतः सर्वविदां समाजे,

विभूषणं मौनमपण्डितानाम् ॥

भावार्थः

(i) _____ स्वतन्त्रं एकाकित्वं (ii) _____ अज्ञानतायाः आवरणं

(iii) _____ । यतो हि विदुषां समाजे विशेषतया मूर्खाणाम् आभूषणं

(iv) _____ एव भवति ।

मञ्जूषा

गुणम्, विधात्रा, मौनम्, निर्मितम् ।

अथवा (OR)

(ख) प्रदत्तभावार्थत्रयात् शुद्धं भावार्थं चित्वा लिखत :

दिए गए तीन भावार्थों में से शुद्ध भावार्थ को चुनकर लिखिए :

Write the pure essence from three essences of the following each

part :

2×1=2

(I) “दीर्घप्रयासेन कृतं हि वस्तु निमेषमात्रेण भजेद् विनाशम् ।”

(i) बहुप्रयत्नेन साधितं वस्तु विनाशं गच्छति ।

(ii) महता प्रयत्नेन साधितं किमपि वस्तु क्षणमात्रेण एव विनश्यति ।

(iii) अतिप्रयत्नेन कृतं कार्यं तिष्ठति ।

(II) “नैके नापि समं गता वसुमती ।”

(i) मृत्युंगतेऽपि राजनि, तेन इदम् धनैश्वर्ययुक्तम् ऐश्वर्यं सहैव गतम् ।

(ii) एकेन सह एव इयं वसुमती गता ।

(iii) केनापि दिवंगतप्रतापशालिना राज्ञा सह अपि इयं समृद्धा पृथ्वी नैव गता ।

9. अधोलिखित-श्लोकस्य अन्वये मञ्जूषायाः साहाय्येन रिक्तस्थानानि पूरयत :

निम्नलिखित अन्वय में मंजूषा की सहायता से रिक्त स्थान भरिए :

The prose-order-rendering of the following verse is given below.

Fill in the blanks with the help of the words given in the box below : $4 \times \frac{1}{2} = 2$

अनेक संशयोच्छेदि, परोक्षार्थस्य दर्शकम् ।

सर्वस्य लोचनं शास्त्रं, यस्य नास्त्यन्ध एव सः ॥

अन्वयः

(इदम्) शास्त्रम् (i) _____ परोक्षार्थस्य (ii) _____ सर्वस्य (च)

(iii) _____ (अस्ति) यस्य (इदम्) न अस्ति सः (iv) _____ एव ।

मञ्जूषा

अन्धः, लोचनम्, अनेकसंशयोच्छेदि, दर्शकम् ।

10. ‘क’ स्तम्भस्य वाक्यांशस्य ‘ख’ स्तम्भस्य वाक्यांशेन सह मेलनं कुरुत :

‘क’ स्तम्भ के वाक्यांश का ‘ख’ स्तम्भ के वाक्यांश के साथ मिलान कीजिए :

Match the sentences of column ‘क’ with the suitable sentences of column ‘ख’ :

$4 \times \frac{1}{2} = 2$

‘क’ स्तम्भ

‘ख’ स्तम्भ

(i) अपेक्षया रूपवतां हि विद्या (अ) भवन्ति सम्पदं दैवीमभिजातस्य भारत ।

(ii) आरभेत हि कर्माणि (ब) श्रान्तः श्रान्तः पुनः पुनः ।

(iii) तेजः क्षमा धृतिः — (स) गुणं न वायसः ।

शौचमद्रोहो नातिमानिता

(iv) पिको वसन्तस्य (द) मानं लभन्तेऽतितरां जगत्याम् ।